

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Філологічний факультет
Катедра загального мовознавства

МАТЕРІАЛИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

в Міжнародному інституті освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка» та
в Львівському науково-дослідному інституті судових експертиз
Міністерства юстиції України

студентки II курсу магістратури
філологічного факультету
групи ФЛЛм-21
Мрак Катерини

Перевірила:
професор катедри
загального мовознавства
Мацюк Галина Петрівна

ЗМІСТ

Звіт про проходження практики	3
Щоденник практики	5
Тексти	8
Дослідження з метою проведення семантико-текстуальної експертизи у справі про захист честі і гідності	28
Словник лінгвіста-експерта	32

Звіт про проходження практики

Місце проходження практики: Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК), Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України.

Керівник практики – професор катедри загального мовознавства Мацюк Галина Петрівна

Тривалість практики – з 01.09.2025 р. по 28.09.2025 р.

За період проходження виробничої практики з 01.09.2025 р. по 28.09.2025 р. виконала програму практики в повному обсязі.

Під час практики:

- ознайомилася з діяльністю МІОКу та його інформаційними ресурсами (офіційний сайт, сторінки у Facebook та Instagram);
- взяла участь у зустрічі з представниками МІОКу для обговорення завдань практики;
- ознайомилася з вимогами до написання дописів для соціальних мереж Facebook та Instagram;
- вивчила Державний стандарт української мови;
- ознайомилася з вимогами до написання репортажів для сайту МІОК;
- ознайомилася з особливостями створення навчальних текстів з української мови для іноземців (рівні А1, В1, В2);
- взяла участь у зустрічі з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини Дмитром Лубінцем та підготувала статтю про цю подію;
- створила дописи для Facebook та Instagram про зустріч із Дмитром Лубінцем;
- підготувала серію дописів у Instagram про гостей діалогової платформи «Українська мова. Нові контексти буття»;
- ознайомилася з науковою та довідковою літературою з юридичної лінгвістики та семантико-текстуальних експертиз;

- взяла участь у зустрічі з Анною Касянюк, представницею Львівського НДІ судових експертиз, та лекції про лінгвістичні експертизи у справах про захист честі, гідності та ділової репутації;
- відібрала 10 прикладів із матеріалів інтернет-ЗМІ та соціальних мереж, що стосуються захисту честі, гідності та ділової репутації, та провела їх аналіз;
- уклала словник експерта-лінгвіста з 10 ключових понять, кожне з яких було розглянуте у трьох словникових дефініціях та узагальнене у власному формулюванні;
- удосконалила навички критичного аналізу текстів та роботи з науковими й тлумачними словниками.
- завершила написання магістерської роботи відповідно до затвердженої теми та плану;
- здійснила остаточне редагування тексту магістерського дослідження;
- оформила бібліографічний список згідно з вимогами ДСТУ;
- узгодила структуру та зміст магістерської роботи з науковим керівником;
- передала готовий варіант роботи на перевірку науковому керівнику;
- підготувала додаткові матеріали (додатки, таблиці, графіки, корпус даних тощо) для повного представлення результатів дослідження;

Результатом цього стало:

- наповнення сайту Інституту репортажем про зустріч з Дмитром Лубінцем;
- створення контенту для сторінок МІОК у Facebook та Instagram про події та гостей діалогової платформи;
- написання текстів для студентів-іноземців про постаті Олени Теліги та В'ячеслава Чорновола (рівні A2, B1, B2);
- удосконалення навичок підготовки репортажів і дописів для різних медіа-платформ та отримання практичного досвіду взаємодії з редакторами;
- здійснення семантико-текстуальної експертизи прикладів, що містять негативну інформацію щодо честі, гідності та ділової репутації;
- укладання словника термінів експерта-лінгвіста;
- поглиблення знань про особливості лінгвістичних експертиз та специфіку діяльності судових експертів.

- завершення повного тексту магістерської роботи відповідно до вимог кафедри;
- поглиблення знань із теми магістерського дослідження та розширення теоретичного підґрунтя;

Виробнича практика надала цінний досвід у галузі текстотворення та лінгвекспертної діяльності. Отримані знання й навички стануть корисними в подальшій діяльності лінгвіста-експерта. Переддипломна практика дала змогу узагальнити результати проведеного дослідження, завершити написання магістерської роботи та підготувати її до захисту. Під час практики були вдосконалені навички наукового аналізу, самостійної роботи та оформлення наукових текстів відповідно до академічних стандартів.

28.09.2025 р.

Щоденник практики

Місце проходження практики – Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою, Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України.

Керівник практики – професор кафедри загального мовознавства Мацюк Галина Петрівна

Тривалість практики – 01.09 – 28.09.2025 р.

ДАТА	ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
01.09.2025	<p>Ознайомлення з інструкцією безпеки під час проходження виробничої практики. Зустріч з професором кафедри загального мовознавства Г. П. Мацюк стосовно проходження практики в Міжнародному інституті освіти, культури та зв'язків з діаспорою.</p> <p>Зустріч із директором МІОКу І. М. Ключковською та старшим науковим співробітником МІОКу О. М. Трумко. Погодження обсягу завдань практики з текстотворення.</p> <p>Рис. 1 Фото з зустрічі</p>

<p>02.09.2025</p>	<p>Вивчення інформаційних ресурсів МіОКу, зокрема офіційного сайту та соціальних мереж («Facebook», «Instagram»).</p> <p>Підготовка до створення навчальних текстів. Ознайомленням з Державним стандартом української мови, вивчення матеріалів та прикладів наданих МіОК.</p>
<p>03.09.2025</p>	<p>Написання дописів у Instagram для поширення інформації про спікерів, які виступатимуть на Діалоговій платформі «Українська мова: нові контексти буття». Доопрацювання та перевірка створених текстів про спікерів. Збір інформації для навчальних текстів про Олену Телігу, вивчення літератури. Написання тексту рівня А2 та В1. Створення словника. Візуальне оформлення.</p>
<p>04.09.2025</p>	<p>Написання тексту рівня В2. Створення словника, візуальне оформлення тексту. Написання есею. Перевірка навчальних текстів.</p> <p>Зустріч з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, Дмитром Лубінцем в актовому залі Львівської політехніки.</p> <p>Робота над дописами про зустріч для сторінки МіОКу у Facebook.</p> <div data-bbox="778 1272 1235 1883" data-label="Image"> </div> <p style="text-align: center;">Рис. 2 Фото з Дмитром Лубінцем</p>
<p>05.09.2025</p>	<p>Опрацювання нотатків, які створювались під час заходу.</p> <p>Відбирання цитат спікера.</p>

Написання статті на сайт МіОКУ про подію, яка відбулась 4 вересня 2025 року. Перевірка матеріалів перед здачею. Зустріч із працівниками МІОК для обговорення результатів практики. Представлення виконаних завдань, аналіз підготовлених текстів, отримання рекомендацій щодо вдосконалення матеріалів. Обговорення подальших напрямів співпраці та можливостей застосування створених текстів у навчальних проєктах інституту.

Рис. 3 Підсумкова зустріч

08.09.2025

Прослуховування онлайн-лекції судового експерта ЛНДІСЕ А. Касянюк «Судова лінгвістична (семантико-текстуальна) експертиза у справах щодо захисту честі, гідності та ділової репутації» та ознайомлення з рекомендованою літературою. Отримання завдань.

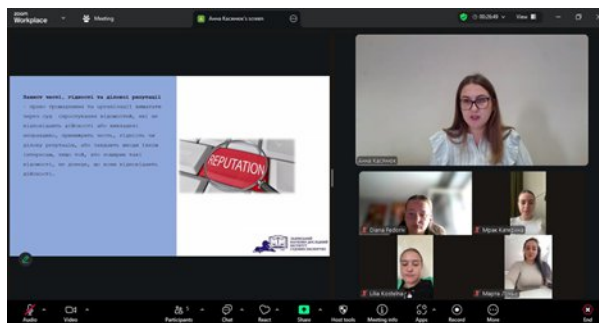
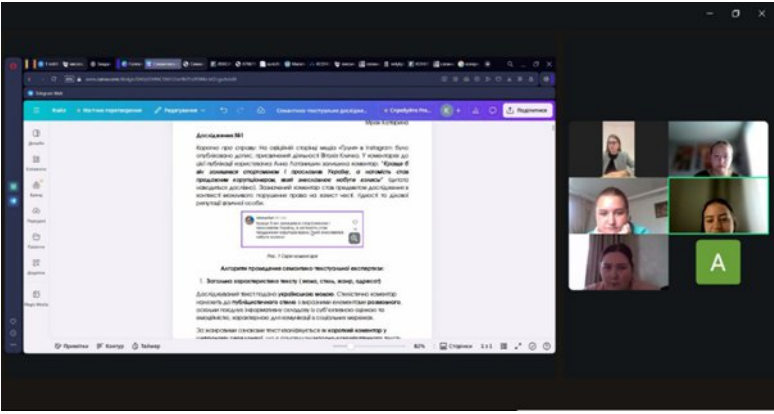

Рис. 4 Онлайн-лекція

<p>09.09.2025</p>	<p>Відбір матеріалів для семантико-текстуального дослідження із соцмереж, пов'язаних із захистом гідності та честі, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи.</p>
<p>10.09.2025</p>	<p>Аналіз прикладів, які містять негативну інформацію про особу за поданим алгоритмом. Робота зі словниками. Написання експертних висновків.</p>
<p>11.09.2025</p>	<p>Укладання словника термінів експерта-лінгвіста. Підбір дефініцій зі словників, формулювання власної. Перевірка роботи та узагальнення результатів практики. Підготовка документації для захисту практики.</p>
<p>12.09.2025</p>	<p>Захист практики. Онлайн-зустріч з судовим експертом ЛНДІСЕ А. Касянюк, обговорення виконаних завдань, отримання фахових коментарів та детальний зворотній зв'язок.</p> <p style="text-align: center;">Рис. 5 Захист практики</p>
<p>15.09.2025</p>	<p>Початок переддипломної практики. Ознайомлення з планом виконання індивідуальних завдань, визначення етапів завершення магістерської роботи. Систематизація результатів попередніх досліджень.</p>
<p>16.09.2025</p>	<p>Опрацювання зібраних матеріалів корпусу текстів. Перевірка відповідності структури магістерської роботи затвердженому плану. Внесення уточнень у теоретичний розділ.</p>
<p>17.09.2025</p>	<p>Редагування розділів, присвячених методології дослідження. Перевірка термінологічного апарату та коректності наукового стилю викладу.</p>

18.09.2025	Доопрацювання практичного розділу магістерської роботи. Аналіз отриманих результатів корпусного дослідження, підготовка графіків і таблиць.
19.09.2025	Написання висновків до практичної частини. Узагальнення основних результатів аналізу. Перевірка цитувань і бібліографічних посилань.
22.09.2025	Зустріч із науковим керівником для обговорення стану готовності роботи. Отримання зауважень і рекомендацій. Внесення правок відповідно до наданих порад.
23.09.2025	Редагування тексту відповідно до зауважень керівника. Перевірка титульних сторінок, списку використаних джерел і додатків.
24.09.2025	Перевірка остаточного варіанта тексту на орфографічну, граматичну, стилістичну правильність. Форматування таблиць, рисунків і нумерації.
26.09.2025	Узагальнення результатів переддипломної практики. Заповнення документації, оформлення щоденника.
07.10.2025	Захист практик.

Тексти:

Допис у соц-мережу Facebook про зустріч з Дмитром Лубінцем

4 вересня 2025 року в актовій залі головного корпусу Національного університету «Львівська політехніка» відбулася відкрита зустріч з Дмитром Лубінцем «Молодь, права людини та виклики війни: чому важливо знати міжнародне гуманітарне право» з ініціативи Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК).

Почесного гостя зустріли у стінах Львівської політехніки ректорка університету Наталія Шаховська. Модераторка події, директорка МІОКу Ірина Ключковська, представила Дмитра Лубінця — українського юриста та політика, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який у складний для держави час захищає права громадян, працює над поверненням військовополонених і цивільних заручників та сприяє інтеграції України у європейський правовий простір.

Під час зустрічі Дмитро Лубінець розповів про роботу інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та наголосив на важливості захисту прав людини навіть у надзвичайних умовах війни. Він поділився досвідом щодо повернення дітей, військовополонених і цивільних заручників, а також захисту соціально-економічних, освітніх та інформаційних прав громадян. Окрему увагу було приділено міжнародній співпраці України у сфері прав людини, взаємодії з ООН, Червоним Хрестом та іншими міжнародними структурами. Дмитро Лубінець підкреслив, що демократичний розвиток і дотримання прав людини є необхідною умовою для євроінтеграційних процесів і міжнародної підтримки України.

Гість також окреслив шляхи побудови кар'єри у сфері міжнародних відносин, закликав молодь ніколи не здаватися, постійно навчатися, опанувати

англійську мову та активно шукати можливості для самореалізації.

Завершилася зустріч сесією запитань і відповідей, під час якої студенти дізналися про конкретні механізми отримання допомоги для постраждалих від війни, а також про реформи, спрямовані на посилення захисту прав людини в Україні.

Дякуємо Дмитру Лубінцю, Львівській політехніці та всім учасникам зустрічі за підтримку, активну участь та жваву дискусію.

Детальніша інформація про подію буде згодом розміщена на сайті МІОКу.

Довідково: Дмитро Лубінець є українським юристом, політиком і громадським діячем, а також Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини від 1 липня 2022 року. Як омбудсман, він представляє інститут Уповноваженого та діє від його імені, несе відповідальність за моніторинг дотримання прав і свобод людини в Україні, реагування на їхні порушення, а також забезпечення взаємодії з державними органами, міжнародними структурами та громадськістю. Крім того, Дмитро Лубінець координує роботу щодо захисту прав постраждалих від збройної агресії росії, повернення військовополонених і цивільних заручників, а також займається питаннями деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Він має багаторічний досвід законотворчої роботи як народний депутат VIII та IX скликань, очолював парламентський Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції, а також представляв Україну в низці міжнародних парламентських організацій.

Стаття на сайт МіОКу про зустріч з Дмитром Лубінцем

ЗУСТРІЧ З ДМИТРОМ ЛУБІНЦЕМ, УПОВНОВАЖЕНИМ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (04.09.2025)

*Фото з офіційної сторінки Дмитра Лубінця в Instagram
https://www.instagram.com/p/DOLfqSijen7/?utm_source=ig_web_copy_link*

4 вересня 2025 року в актовій залі головного корпусу Національного університету «Львівська політехніка» відбулася відкрита зустріч студентів, представників академічного середовища та зацікавленої громадськості з Дмитром Лубінцем, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. Організаторами заходу виступили Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МіОК).

Зустріч розпочала директорка МіОК Ірина Михайлівна Ключковська, яка привітала всіх з початком навчального року та згадала про тих, хто зараз захищає Україну на фронті. У знак пам'яті про загиблих відбулась хвилина мовчання. Пані Ірина підкреслила, що завдяки військовим студенти мають можливість бути у цій розкішній залі, та зазначила, що сьогодні присутні

отримають унікальну нагоду поспілкуватися з людиною, яка взяла на себе надзвичайно відповідальний обов'язок — захищати права українців у час війни.

Дмитро Лубінець розповів про діяльність свого офісу та ключові напрямки роботи: повернення осіб з тимчасово окупованих територій і виправних закладів, захист дітей, військовополонених та цивільних заручників. Він детально зупинився на створеному Центрі захисту прав людини у Києві, який він відкривав разом з Президентом України, та регулярних міжнародних зустрічах, що проводяться у рамках цього центру.

Уповноважений наголосив на важливості захисту соціальних, економічних та інформаційних прав, охорони здоров'я, освіти, а також протидії дискримінації (інвалідів, жертв домашнього насильства, представників ЛГБТ). Він пояснив, що офіс здійснює контроль за дотриманням прав людини у СІЗО, виправних колоніях, психіатричних закладах і навіть приватних підприємствах, фіксує порушення та вживає заходів відповідно до законодавства.

Особливу увагу спікер приділив питанням роботи в умовах війни та міжнародної співпраці. Він підкреслив: «Філософія виживання України — залишатися демократичною та європейською», пояснивши гуманне ставлення до військовополонених та необхідність підтримки європейських держав.

Дмитро Лубінець детально відповів на питання студентів:

- Механізми міжнародного реагування: органи влади не відносяться до жодної гілки влади і можуть на пряму спілкуватися з міжнародними партнерами, звертатися до ООН і Червоного Хреста у випадках порушення прав громадян під час збройного конфлікту.

- Права національних меншин: він навів приклад румунських та угорських шкіл, порівнявши з українськими школами національних меншин, і підкреслив, що Україна демонструє один з найкращих прикладів захисту.

- Кар'єрні поради для студентів: постійно навчатися, ніколи не здаватися, володіти англійською мовою. «Сильними нас роблять не наші перемоги, а наші невдачі», — зазначив спікер.

- Взаємодія з законодавством: кожен законопроект проходить експертну оцінку, а зміни в законодавстві потребують ефективних механізмів і фінансування. «У нас є не тільки права, але й обов'язки. Вимагати від держави забезпечення всіх прав без виконання обов'язків — неможливо», — підкреслив Дмитро Лубінець.

Завершуючи зустріч, спікер відзначив активність студентів, подарував символічні подарунки та побажав майбутнім фахівцям у сфері міжнародних відносин залишатися державниками, а не політиками.

*Фото з офіційної сторінки Дмитра Лубінця в Instagram
https://www.instagram.com/p/DOLfqSijen7/?utm_source=ig_web_copy_link*

Дякуємо Дмитру Лубінцю, Ірині Михайлівні, всім організаторам та учасникам за підтримку й активну участь у заході, який став важливою платформою для обговорення прав людини, міжнародної співпраці та відповідального громадянства в умовах війни.

Дописи для Facebook про учасників Діалогової платформи

Наталка Цмоць

Друзі, знайомимо вас зі спеціальною гостею Діалогової платформи «Українська мова: нові контексти буття», що відбудеться 17 жовтня 2025 року!

Наталка Цмоць — українка за походженням і канадська дипломатка, Надзвичайна й Повноважна Посолка Канади в Україні з 2023 року, організаторка важливих програм підтримки демократії та прав людини. Вона працювала над програмами стабілізації й безпеки після 2014 року, а також підтримала запуск операції UNIFIER.

Її досвід міжнародної дипломатії та бачення глобальних процесів допоможуть інакше поглянути на роль мови у сучасному світі. Спілкування з нею обіцяє бути натхненним та інформативним для всіх, хто цікавиться темами культури, політики й ідентичності.

Зануртесь у світ знань та натхнення!

Мар'яна Савка

Маємо за честь представити особливу гостю Діалогової платформи «Українська мова: нові контексти буття», яка відбудеться 17 жовтня!

Мар'яна Савка — українська поетеса, дитяча письменниця, літературознавиця, публіцистка, головна редакторка та співзасновниця «Видавництва Старого Лева», перекладачка й активістка PEN-у. Її називають «жінкою з голосом чорних шовковиць», а її творчість — це поєднання поезії, ніжності та мелодійності.

З нею ви по-новому відчуєте, як маленькі історії можуть будувати великі

світові контексти. Її творчість надихає — як дорослих, так і дітей, змушуючи серце співати в унісон з ритмом рідної мови.

Станьте свідками цікавих відкриттів і захопливих дискусій!

Марина Гримич

Познайомтеся з наступною учасницею Діалогової платформи 17 жовтня — наймовірною Мариною Гримич!

Марина Гримич — українська письменниця, етнологиня, антропологиня, докторка історичних наук й кандидатка філологічних наук, директорка видавництва «Дуліби» й продюсерка літературного проєкту Люба Клименко. Авторка майже двох десятків романів, багаторазова лауреатка «Коронації слова», авторка бестселеру «Клавка» й переможниця BookForum Best Book Award.

Запрошуємо вас відкрити для себе унікальну мандрівку між літературою і наукою. Зустріч із Мариною Гримич обіцяє стати не просто читанням — це шанс відчувати, як історія оживає через художнє слово і культурну антропологію.

Олена Івановська

Шановні поціновувачі української мови та літератури, ми раді представити ще одну видатну учасницю Діалогової платформи — **Олену Івановську**.

Олена Івановська — докторка філологічних наук, професорка-фольклористка, завідувачка кафедри та заступниця директора Інституту філології КНУ ім. Т. Шевченка; щойно призначена Уповноваженою з захисту державної мови (липень 2025). Авторка понад сотні науково-методичних праць, навчальних посібників, підручників і програм із культури, фольклору й захисту мови. Запрошуємо всіх охочих долучитися до нашої платформи, щоб особисто поспілкуватися з Оленою Івановською, дізнатися про актуальні тенденції в українській мові та культурі, а також отримати практичні поради щодо захисту й популяризації державної мови. Це унікальна нагода почути експертку з перших вуст та стати частиною живої дискусії про сучасну українську культуру і філологію.

Алім Алієв

Особливий гість нашої Діалогової платформи, яка відбудеться 17 жовтня 2025

року — **Алім Алієв**, відомий журналіст і правозахисник.

Алім Алієв — журналіст, правозахисник, дослідник, менеджер культурно-освітніх проєктів, заступник генерального директора Українського інституту; співзасновник «КримSOS» та «Кримський дім», ініціатор літературного конкурсу «Кримський Інжир». Співавтор книги про Мустафу Джемілева, автор есеїв про кримськотатарську й українську ідентичності. Це унікальна нагода відчувати живу енергію думки, дізнатися про нові перспективи та надихнутися досвідом людини, для якої слова й дії завжди йдуть поруч. Кожне слово цього виступу може відкрити нові горизонти і залишити слід у власному сприйнятті світу.

Долучайтесь!

Рінна Куллаа

Не пропустіть зустріч із нашою гостею діалогової платформи 17 жовтня — **Рінною Куллаа**.

Рінна Куллаа — професорка Університету Тампере (Фінляндія), веде курс «Історія України: державність та ідентичність», який допомагає спростовувати російську пропаганду й знайомити студентів з українською культурою й мовою. Цей курс отримав міжнародне визнання: у березні 2025 року під час візиту до Фінляндії перша леді України, Олена Зеленська, відзначила його як приклад ефективного академічного підходу до спростування російських наративів про Україну. Її викладацька діяльність – це передусім культурна дипломатія через освіту, що руйнує стереотипи й підтримує українську ідентичність за кордоном.

Ця зустріч — це можливість зануритися в глибину української історії та культури, побачити їх через призму академічної об'єктивності та міжнародного досвіду. Її лекції — це не просто академічні заняття, а справжні мости між народами, що допомагають краще розуміти один одного. Це шанс відчувати, як освіта може бути інструментом змін та взаєморозуміння.

Станьте частиною діалогу та надихніться новими ідеями!

НАВЧАЛЬНІ ТЕКСТИ

РІВЕНЬ А2

Олена Теліга — українська поетеса

Олена Теліга — українська поетеса і громадська діячка.

Вона народилася у 1906 році в Росії, у місті Іллінське. Її батько був інженером, а мати — вчителькою.

Коли Олена була ще маленькою, сім'я переїхала до Києва. Тут вона почала любити українську мову та літературу.

У 1920-х роках Олена жила у Чехословаччині. Там вона навчалася в університеті і писала вірші. Вірші Олени — про кохання, молодість, боротьбу за свободу.

Після початку Другої світової війни Олена повернулася до Києва. Вона працювала в Українській спілці письменників. Олена активно підтримувала українську культуру і мову.

У 1942 році німецька влада заарештувала Олену Телігу за її діяльність. Вона загинула у Бабиному Яру в Києві.

Олена Теліга залишила приклад любові до України, мужності та сили слова.
Портрет Олени Теліги

РІВЕНЬ В1

Олена Теліга: життя заради України

Олена Теліга — відома українська поетеса, публіцистка¹ та діячка національно-

¹ публіцистка — жінка, яка пише статті про суспільне життя

визвольного руху². Її життя було коротким, але яскравим. Вона стала символом мужності, сили слова і любові до України.

Майбутня поетеса народилася 21 липня 1906 року в містечку Іллінське під Москвою, у родині інженера Івана Шовгенова. Дівчинка зростала в інтелігентній сім'ї³, де панувала любов до науки та культури. Коли Олені було десять років, родина переїхала до Києва. Саме тут вона вперше відчула красу української мови та культури.

Під час революційних подій 1917–1920 років сім'я Теліги жила в еміграції⁴. Вони опинилися в Чехословаччині, де проживало багато українських емігрантів.

У Празі Олена навчалася у вищій школі, вивчала педагогіку та літературу. Саме в цей час вона почала активно писати поезії. Її вірші були про молодість, красу, кохання, а також про боротьбу і свободу.

Олена швидко знайшла друзів серед української інтелігенції⁵. Вона відвідувала літературні вечори⁶, спілкувалася з іншими письменниками та митцями. Велику роль у її житті відіграв поет Євген Маланюк, який підтримував її творчість.

Поезія Олени Теліги відрізняється емоційністю та пристрастю⁷. У її віршах відчувається сила, внутрішня свобода і велика любов до Батьківщини. Вона не писала довгі збірки, але навіть невелика кількість її поезій залишила слід в історії української літератури.

Її стиль можна описати як поєднання ліричності⁸ та героїзму. В одному з віршів вона писала, що хоче «палати, а не тліти», і ці слова стали символом її життя.

Олена Теліга не тільки писала, але й активно брала участь у житті української громади⁹. Вона була членом Організації українських націоналістів (ОУН), підтримувала ідею незалежної України.

У 1941 році, після початку німецько-радянської війни, Олена повернулася до Києва. Вона очолила Спілку українських спілку

² національно-визвольний рух — боротьба народу за свободу і незалежність

³ інтелігентна сім'я — освічена, культурна сім'я

⁴ еміграція — життя за межами своєї країни

⁵ інтелігенція — освічені люди, які працюють у культурі, науці, освіті

⁶ літературні вечори — зустрічі, де читають і обговорюють твори

⁷ пристрась — дуже сильне почуття (наприклад, любов, бажання, інтерес)

⁸ ліричність — м'якість і ніжність у віршах або музиці; передача почуттів

⁹ громада — група людей, які живуть разом або мають спільні інтереси

письменників та організовувала культурне життя міста. У той час вона відкрито висловлювала свої патріотичні погляди, не боялася небезпеки.

У лютому 1942 року німецька влада заарештувала Олену Телігу разом з іншими членами ОУН. Її стратили¹⁰ у Бабиному Яру в Києві. Точна дата смерті невідома, але відомо, що вона не зреклася своїх переконань і залишилася сильною до останнього моменту.

Хоча життя Олени Теліги було коротким, її постать залишилася в історії. Її поезія надихає нові покоління українців. У Києві є вулиця, що носить її ім'я, а біля Бабиного Яру встановлено пам'ятник на її честь.

Образ Олени Теліги — це образ жінки, яка поєднала талант поетеси з мужністю борчині. Вона нагадує нам, що слово може бути зброєю, а любов до рідної землі — силою, заради якої варто жити і навіть віддати життя.

---

¹⁰ *страта* — офіційне покарання смертю, виконане владою

РІВЕНЬ В2

Олена Теліга: поетеса, публіцистка і борчиня за Україну

Олена Теліга (1906–1942) — видатна українська поетеса, публіцистка¹¹ та діячка національно-визвольного руху¹². Її життя було сповнене творчості, патріотизму та боротьби за незалежність України. Народилася в містечку

Іллінське в інтелігентній сім'ї¹³, де цінували освіту та культуру. Уже з юності Олена проявляла неабиякі літературні здібності, писала вірші та статті, брала участь у літературних гуртках¹⁴ і вечорах¹⁵. Її творчість поєднувала глибоку ліричність¹⁶ і сильну патріотичну позицію.

У 1920-х роках сім'я Теліг переїхала за кордон через політичні переслідування. Олена опинилася у Чехословаччині та Польщі, де продовжувала здобувати освіту, навчалася в університеті та активно долучалася до українського емігрантського середовища. Вона стала частиною української інтелігенції за кордоном, брала участь у громадських і культурних заходах, організовувала літературні вечори, публікувала свої твори в українських журналах і газетах.

Повернувшись до України під час Другої світової війни, Олена Теліга присвятила¹⁷ себе організаційній і просвітницькій роботі. Вона активно підтримувала українську громаду, боролася проти тоталітарних режимів, закликала людей до свідомої національної позиції. Її діяльність була ризикованою: вона постійно перебувала під наглядом окупаційної влади. Водночас Теліга не відступала від своїх переконань, наголошуючи, що служіння рідній країні і захист її культурної спадщини важливіші за особисту безпеку.

Поетеса поєднувала творчість і активну громадську діяльність. Вона писала вірші, сповнені пристрасті, глибоких емоцій і ліричності, в яких відображалось як особисте, так і національне. У своїх публіцистичних статтях Олена Теліга

¹¹ публіцистка — жінка, яка пише статті про суспільне життя

¹² національно-визвольний рух — боротьба народу за свободу і незалежність

¹³ інтелігентна сім'я — освічена, культурна сім'я

¹⁴ літературний гурток — група людей, які цікавляться літературою, пишуть вірші або прозу та обговорюють твори разом

¹⁵ літературні вечори — зустрічі, де читають і обговорюють твори

¹⁶ ліричність — м'якість і ніжність у віршах або музиці; передача почуттів

¹⁷ присвятила (щось чому-небудь) — віддала свій час, зусилля або діяльність для певної справи, мети чи людини

наголошувала на важливості відродження української культури, освіти та самосвідомості. Її слова надихали українську молодь та громаду діяти в інтересах рідної країни, навіть у найважчі часи.

У 1942 році Теліга була страчена нацистами разом із чоловіком Михайлом Телігою в Бабиному Яру. Її смерть стала символом жертковності та незламності духу українських патріотів. Сьогодні її ім'я зберігається у пам'яті українців як приклад мужності, стійкості та відданості своїй країні. Пам'ятники, меморіальні дошки¹⁸ та публікації нагадують про її внесок у літературу та національно-визвольну боротьбу.

Олена Теліга також залишила глибокий слід у розвитку української поезії. Її твори вирізняються оригінальністю стилю, гармонійним¹⁹ поєднанням ліричності та патріотичної тематики, а також здатністю передавати складні почуття через прості, але образні слова. Вона не лише створювала художні тексти, а й формувала свідомість українців, надихаючи їх на активні дії.

Її життя і творчість слугують²⁰ прикладом того, як слово і дія можуть поєднуватися в боротьбі за національні цінності. Поезія Олени Теліги залишається актуальною й сьогодні: вона нагадує про важливість пам'яті, духовної свободи та відповідальності за власну країну. Водночас її біографія демонструє²¹, що шлях до незалежності і збереження культури часто супроводжується величезними ризиками, які долають лише ті, хто відчуває справжню відданість своїй справі.

Завдяки Олені Телігій ми розуміємо, що література, культура та активна громадська позиція — це невіддільні елементи боротьби за національну ідентичність. Вона є прикладом для молодих українців і тих, хто вивчає українську мову та культуру. Її життя надихає не здаватися перед труднощами, цінувати освіту, культуру та власну історію, підтримувати громаду і відстоювати права своєї країни.

---

¹⁸ меморіальні дошки — спеціальні таблички на будівлях або місцях, що нагадують про важливих людей або події

¹⁹ гармонійним — таким, що добре поєднується, створює відчуття злагоди, рівноваги або краси

²⁰ слугують — виконують певну функцію, допомагають досягти мети або служать для чогось

²¹ демонструє — показує, виявляє або робить щось видимим, наочно виражає свої думки, почуття чи властивості

Есей на тему : «Чому варто вивчати українську мову?»

Чому варто вивчати українську мову?

Якщо ви прагнете відчувати справжню Україну, її душу та історію, почніть із мови. **Українська** — це не просто засіб спілкування, а вікно у багатовікову культурну спадщину народу. Вона передає красу народної поезії, глибину літературних шедеврів і унікальність фольклорних традицій.

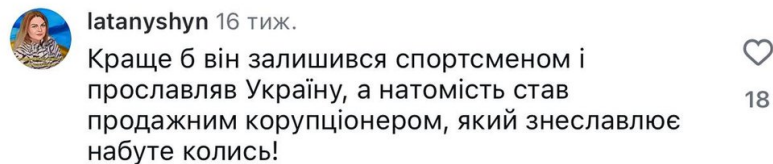
Як писав Тарас Шевченко, *«Учітесь, брати мої, думайте, читайте»* — і саме через мову ми пізнаємо глибину його поезії та народної мудрості. Вивчаючи українську, ви отримуєте змогу читати Лесю Українку, Івана Франка чи сучасних авторів у їхньому первісному звучанні, відчуваючи ритм і мелодику мови, які переклад не здатен передати.

Мова також відкриває шлях до розуміння сучасного суспільства, політики та культури України. Вона створює місток між людьми різних культур і сприяє глибшому пізнанню Європи зі сходу. Вивчаючи українську, ви стаєте не лише слухачем, а активним учасником живої культурної традиції, відкриваєте світ, який говорив і досі говорить серцем свого народу.

Семантико-текстуальне дослідження у справах, пов'язаних з захистом гідності та честі, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи

Дослідження №1

Коротко про справу: На офіційній сторінці медіа «Грунт» в Instagram було опубліковано допис, присвячений діяльності Віталія Кличка. У коментарях до цієї публікації користувачка Анна Латанишин залишила коментар: “**Краще б він залишився спортсменом і прославляв Україну, а натомість став продажним корупціонером, який знеславлює набуте колись!**” (цитата наводиться дослівно). Зазначений коментар став предметом дослідження в контексті можливого порушення права на захист честі, гідності та ділової репутації фізичної особи.

Рис. 1 Скрін коментаря

Алгоритм проведення семантико-текстуальної експертизи:

1. Загальна характеристика тексту (мова, стиль, жанр, адресат)

Досліджуваний текст подано **українською мовою**. Стилiстично коментар належить до **публіцистичного стилю** з виразними елементами **розмовного**, оскільки поєднує інформативну складову із суб’єктивною оцінкою та емоційністю, характерною для комунікації в соціальних мережах.

За жанровими ознаками текст кваліфікується як **короткий коментар у цифровому середовищі**, що є різновидом **масово-комунікативного** тексту. Подібні висловлювання мають інтерактивний характер і функціонують у відкритому публічному просторі.

Адресатом коментаря виступає **широка аудиторія** користувачів соціальної мережі **Instagram**, зокрема **читачі офіційної сторінки медіа «Грунт»**. У контексті потенційного впливу на честь, гідність та ділову репутацію текст також може бути спрямований безпосередньо на публічну особу, яку він стосується, — у цьому випадку на **Віталія Кличка**.

2. Наявність інформації щодо конкретної особи

У наведеному коментарі міститься чітка ідентифікація конкретної фізичної особи — **Віталія Кличка**, українського політичного та громадського діяча, колишнього професійного спортсмена і чинного мера міста Києва. .

Використання займенника «**він**» у поєднанні з **контекстом публікації** (допис на офіційній сторінці медіа «Грунт» про діяльність Віталія Кличка) однозначно визначає адресата коментаря.

3. Наявність негативної інформації щодо конкретної особи

У тексті адресант використав такі оцінні слова й вирази, які вказують на його негативне ставлення до адресата та насамперед до його професійної діяльності. Зокрема, це маркери: «продажний», «корупціонер», «знеславлює».

З’ясуємо їх значення, спираючись на Тлумачний словник української мови:

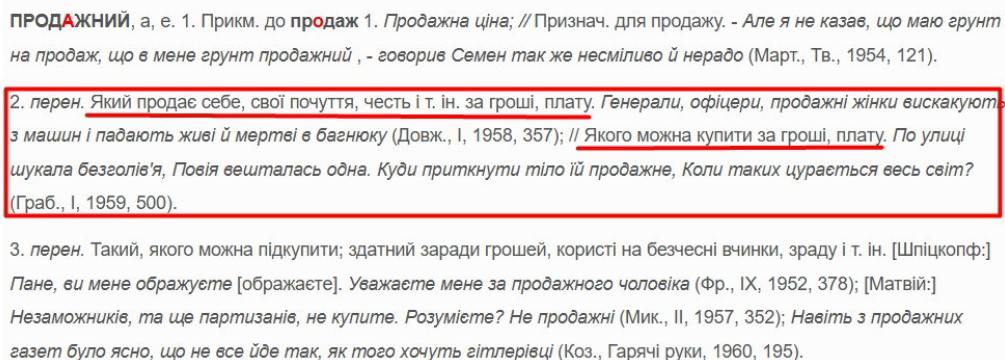

Рис. 2 Визначення терміну “продажний” у словнику

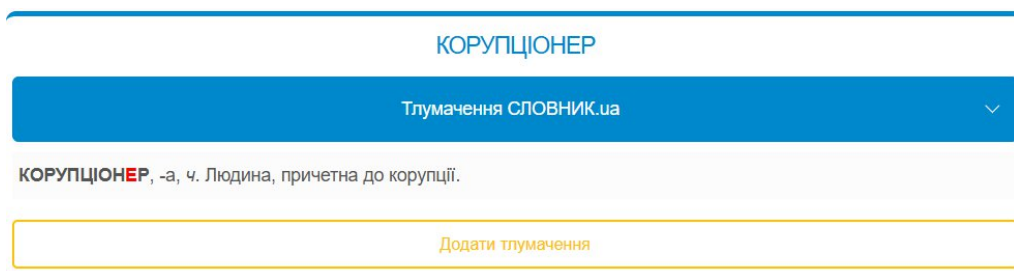

Рис. 3 Визначення терміну “корупціонер” у словнику

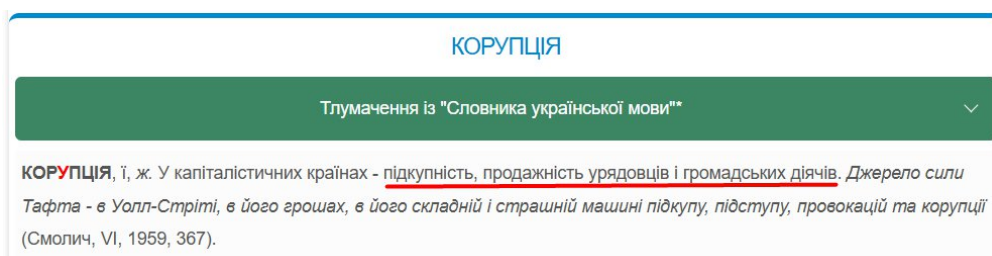

Рис. 4 Визначення терміну “корупція” у словнику

ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ

Тлумачення із "Словника української мови"

ЗНЕСЛАВЛЮВАТИ, юю, юєш, *недок.*, **ЗНЕСЛАВИТИ**, влю, виш; *мн.* знеславлять; *док., перех.* 1. Розпускати плітки про кого-, що-небудь, позбавляти доброго імені; ганьбити, ославляти. *Князь, людина виняткової чесноти, не міг попустити, щоб його ім'я знеславлювали* (Кочура, Зол. грамота, 1960, 328); *Плетуха з плетух* [Гедзиха], *кого хоче обнесе по всім селищі, виганьбить, викляне, знеславить нізащо* (Мур., Жила.. вдова, 1960, 58).

2. Принижувати, безчестити кого-, що-небудь негідними, ганебними вчинками; // *тільки док.* Позбавити дівочої честі. - *Джаннотто, ти знаєш сам, як тяжко ти мене зневажив, дочку мою знеславивши* (Боккаччо, Декамерон, перекл. Лукаша, 1964, 124); // *Применшувати* чию-небудь добру славу. *Син разом з батьком ходить дорогою до заводу, пірнає під домну,- о, рід наш домну не знеславить* (Ю. Янов., I, 1954, 90).

Рис. 5 Визначення терміну “знеславлювати” у словнику

Усі наведені слова мають виразно негативне значення та створюють образ особи, що втратила моральні й професійні чесноти.

4. Форма вираження (оціночне судження чи фактичне твердження)

Коментар: *«Краще б він залишився спортсменом і прославляв Україну, а натомість став продажним корупціонером, який знеславлює набуте колись!»* належить до оціночних суджень. Адресант висловлює власне ставлення до особи, оцінює її моральні та професійні якості, використовуючи експресивно забарвлені лексичні маркери («продажний», «корупціонер», «знеславлює»).

Текст не містить перевірюваних фактів у нейтральному сенсі, а відображає суб'єктивну оцінку діяльності Віталія Кличка як публічної особи та мера Києва. Саме через оціночну природу висловлювання воно може розглядатися у площині впливу на честь, гідність та ділову репутацію.

Дослідження №2

Коротко про справу:

На офіційній сторінці Президента України **Володимира Зеленського** в Instagram за 16.09.2025 року було опубліковано допис, присвячений його діяльності. У коментарях під публікацією користувач **хохол_1205** залишив коментар: «У*бан конч*ный, сколько ты еще людей на смерть отправишь? У*бище т*пое» (цитата наводиться дослівно). Даний коментар обрано для семантико-текстуального аналізу у контексті можливого порушення права на захист честі, гідності та ділової репутації фізичної особи. **Метою дослідження** є виявлення семантико-текстуальних особливостей висловлювання, що можуть бути інтерпретовані як негативна інформація щодо конкретної публічної особи.

Рис. 6 Скрін допису

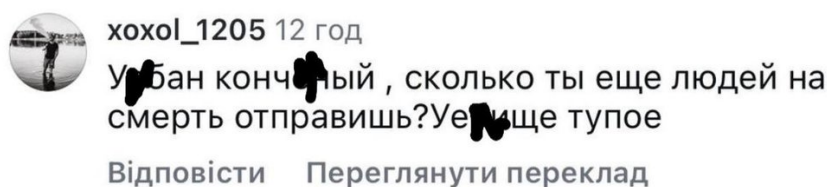

Рис. 7 Скрін коментаря

Алгоритм проведення семантико-текстуальної експертизи:

1. Загальна характеристика тексту (мова, стиль, жанр, адресат)

Досліджуваний текст подано російською мовою. Стилістично коментар належить до розмовного та емоційно-експресивного стилю, характерного для

онлайн-комунікації в соціальних мережах, де користувачі часто поєднують особисте ставлення з різкою оцінкою адресата.

За жанровими ознаками текст кваліфікується як короткий коментар у соціальній мережі — різновид масово-комунікативного тексту з інтерактивним характером, який функціонує у відкритому публічному просторі.

Адресатом коментаря є широка аудиторія користувачів Instagram, зокрема підписники офіційної сторінки Президента України Володимира Зеленського. Також, у контексті можливого впливу на честь, гідність та ділову репутацію, текст спрямований безпосередньо на публічну особу — Президента України.

2 .Наявність інформації щодо конкретної особи

У наведеному коментарі: міститься чітка ідентифікація конкретної фізичної особи — Володимира Зеленського, Президента України та публічної особи. Використання займенника «*ты*» у поєднанні з контекстом публікації на офіційній сторінці в Instagram однозначно визначає адресата коментаря. Зміст висловлювання безпосередньо стосується особи та її професійної діяльності, зокрема рішень, які впливають на життя людей («скільки ще людей на смерть отправишь?»).

3 . Наявність негативної інформації щодо конкретної особи

У тексті адресант використав такі оцінні слова, які вказують на його об'єктивне негативне ставлення до адресата і до його професійної діяльності насамперед. Це маркери – «у*бан конч*ный», «уеб*ще тупое». З'ясуємо значення «уебан». Оскільки текст російськомовний, то спочатку шукаємо визначення у словниках російської мови, а згодом порівнюємо з визначеннями в українських.

Семантические свойства

Значение

1. обсц. глупый, неумелый человек ♦ — Какой же ты **уебан!** Лампочку нормально вкрутить не можешь! ♦ [№ 2, жен, 20] [подрезает другая машина] Блядь / мудака / кто тебе права дал, **уебан?! Разговор в машине // Из коллекции НКРЯ, 2006 г. [НКРЯ]** ♦ [Бриз, піск] Мне похуй какая там у них национальность, если они себя ведут как **убаны**, я к ним и относит[ь]ся буду соответственно. *Национал-анархизм, (форум), 2006 г. [НКРЯ]*
2. обсц. менее привлекательный человек ♦ — Я выгляжу как **уебан!**

Рис. 8 Скрін тлумачення терміну “у*бан” у “Викисловарь”

У українських словниках відповідника не знайдено.

З'ясуємо значення “конч*ный”

Произношение

МФА: [ˈkɒnʲtɕɪnʲɪ]

0:02

Семантические свойства

Значение

1. **разг.** вполне решённый, законченный, окончательный ♦ Отсутствует пример употребления (см. **рекомендации**).
2. **разг.** ни на что больше не способный, исчерпавший себя, утративший свои способности, силы и т. п.; **безнадёжный** (о человеке) ♦ Отсутствует пример употребления (см. **рекомендации**).

Рис. 9 Скрін тлумачення терміну “конч*ный” у “Викисловарь”

Словник жаргонної лексики української мови

кінч*ний

(-а, -е) *мол.; зневажл.* Поганий, не вартий доброго слова (про людину). Я – кінч*на літературознавка-феміністка (Н. Зборовська, На карнавалі мертвих поцілунків); – Я людина вже кінч*на, розумієте, кінч*на! (Ю. Покальчук, Те, що на споді).

Короткий словник жаргонної лексики української мови

Рис. 10 Скрін тлумачення терміну “кінч*ний” у словнику жаргонної лексики української мови

З’ясуємо значення “уеби*е”

Семантические свойства

Значение

1. **обсц.** очень глупый, подлый или неприятный человек ♦ [Гость (nick)] Не следуя стандартам, а собственному желанию видеть в зеркале не какое-то толстозадое целлюлитное **у*бище** с тремя складками на брюхе, а стройное красивое тело. // Форум: Фэндомная Правда, 2011 г. [НКРЯ]

Рис.11 Скрін тлумачення терміну “уеби*е” у “Викисловарь”

Визначення «уї*бище»

469

Опис

Уї*бище — те саме, що й уї*бок.

Рис. 12 Скрін тлумачення терміну “уїоб*ще” у Словнику живої мови “Slangzone”

Визначення «уї*бок»

Опис

Уї*бок — людина, дії якої викликають осуд, роздратування, обурення.

Інші значення:

— нікчемна, погана людина; — мерзотна, підла людина; — негарний, з відразливою зовнішністю чоловік.

Рис. 13 Скрін тлумачення терміну “уїоб*к” у Словнику живої мови “Slangzone”

З’ясуємо значення “тупое”

Определение 3

ТУПОЙ, *-ая, -бе*; туп, тупá, тупо, тупы и тупы.

1. Недостаточно отточенный, такой, которым трудно резать, колоть, пилить и т. п.; противоположное по значению острый. Тупая игла. Тупая пила. Тупая бритва. ♦ Гарнизонные солдаты стояли тут же. Ротный портной, вооруженный тупыми своими ножницами, резал у них косы. Пушкин, Капитанская дочка.

2. Не суживающийся или мало суживающийся к концу. Тупой подбородок. ♦ Из-под кровати глядели тупые и острые носы длинного ряда всевозможных туфель. Чехов, Тина. У причальной стены высилась гигантская тупая корма парохода. Федин, Похищение Европы.

3. Устаревшее Недостаточно развитый, восприимчивый (об уме, органах чувств). Тупой слух. Тупой ум. ♦ Сначала чувства новорожденного чрезвычайно тупы. Добролюбов, Органическое развитие человека. Соч. Шнелля.

4. Умственно ограниченный, соображающий плохо, с трудом. Я туп, я от природы туп, так я не могу слишком важных сочинений читать. Достоевский, Бедные люди [Мелания:] Ведь я — глупая, я — тупая, как бревно. М. Горький, Дети солнца. || Мало

Рис.14 Скрін тлумачення терміну “тупое” у “Толковый словарь русского языка”

ТУПЕ — ТЛУМАЧЕННЯ

тупий

1. Який погано ріже, коле; ненагострений, недостатньо нагострений; протилежне **гострий**. Приклади.
2. Який не звужується або мало звужується, заокруглений на кінці. Приклади.
3. перен. Який не має достатньої гостроти сприйняття, **недостатньо розвинений (про розум, органи чуттів і т. ін.)**. Приклади.
4. перен. Розумово обмежений, некітливий, нетямущий. Приклади.
5. перен. Який характеризується притупленістю, не виражається бурхливо. Приклади.
6. Негострий, ниючий (про біль). Приклади.
7. Глухий, не дзвінкий (про звук). Приклади.

Тлумачний словник української мови в 11-ти томах

Рис. 15 Скрін тлумачення терміну “тупе” у “Тлумачний словник української мови”

Важливо зазначити, що використання терміну «убе*ще» у поєднанні з епітетами «тупое» посилює ефект приниження та дискредитації публічної особи — Президента України Володимира Зеленського, та є ознакою **дегуманізації**.

Всі наведені маркери мають чітку негативну семантику та оцінну функцію, спрямовані на приниження, дегуманізацію адресата. Порівняння російських та українських словникових визначень показує, що навіть при деяких лексичних нюансах, негативна оцінна функція цих слів зберігається, що дозволяє кваліфікувати коментар як джерело негативної інформації щодо конкретної

особи у площині можливого впливу на честь, гідність та ділову репутацію.

4. Форма вираження (оціночне судження чи фактичне твердження)

Коментар користувача належить до оціночних суджень. Адресант висловлює власне ставлення до особи та її діяльності, використовуючи емоційно забарвлені й образливі маркери («У*бан», «конче*ый», «уеб*ще», «туп*е»), які не є нейтральними фактами, а відображають суб'єктивну негативну оцінку. Єдиний елемент, що близький до фактичного твердження, — це питання про професійні дії особи («скільки ти ще людей на смерть отправишь?»), проте воно також має оціночний характер, оскільки передбачає негативне судження про наслідки цих дій.

Отже, коментар не містить перевірюваних фактів у нейтральному сенсі, а повністю функціонує як засіб вираження негативного ставлення, приниження та дегуманізації публічної особи. Саме через оціночну форму висловлювання він може розглядатися у площині можливого впливу на честь, гідність та ділову репутацію.

Дослідження №3

Коротко про справу:

На офіційній сторінці Президента України **Володимира Зеленського** у **Facebook** за 16.09.2025 року було опубліковано пост, присвячений українській єдності, європейській перспективі країни та інтерв'ю для Sky News щодо ситуації на фронті та дипломатії. Під цією публікацією користувач **Владислав Марчук** залишив коментар у формі зображення, згенерованого штучним інтелектом, на якому зображено Президента України, який нібито читає книгу «*Як проср*ти країну*», а внизу картинки міститься підпис: «*Н*хуй й*баного клоуна!*». Даний коментар обрано для семантико-текстуального аналізу з точки зору можливого порушення права на захист честі, гідності та ділової репутації публічної особи.

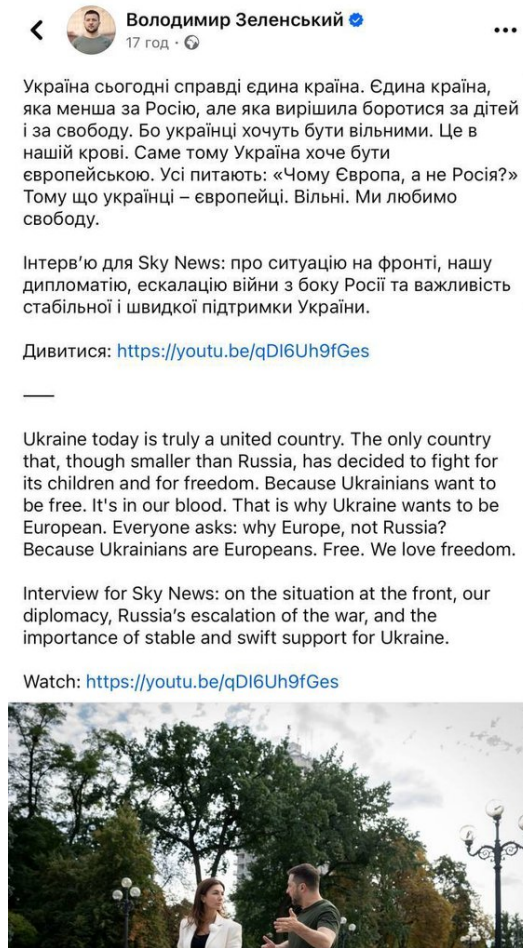

Рис. 16 Скрін допису

Рис. 17 Скрін залишеного коментаря

Алгоритм проведення семантико-текстуальної експертизи:

1. Загальна характеристика тексту (мова, стиль, жанр, адресат)

Досліджуваний коментар представлено у формі зображення, створеного за допомогою штучного інтелекту, з доданим підписом:

«Н*хуй й*баного клоуна!»

Текст коментаря подано українською мовою, з емоційно-експресивною лексикою. Текст відносимо до інтернет-дискурсу. Адресатом коментаря є **широка публіка онлайн-аудиторії**, а безпосередньо — **публічна особа, Президент України Володимир Зеленський**. У контексті можливого впливу на честь, гідність та ділову репутацію, коментар спрямований на дискредитацію цієї особи через та лексичне висловлювання.

2. Наявність інформації щодо конкретної особи

У коментарі міститься чітка **ідентифікація конкретної особи** — Володимира Зеленського, Президента України. Образотворчий компонент коментаря, що показує Зеленського з книгою, у поєднанні з підписом коментаря однозначно визначає адресата висловлювання. Зміст тексту та зображення **безпосередньо стосується особи та її професійної діяльності**.

3. Наявність негативної інформації щодо конкретної особи

Досліджуваний коментар містить виразні маркери негативної оцінки, спрямовані на приниження конкретної особи — Президента України Володимира Зеленського та вказує на його недолугу професійну діяльність. Зокрема, це маркери: «й*баний» «клоун», «проср*ти», «н*хуй».

З'ясуємо їх значення, спираючись на словники:

Рис. 18 Скрін тлумачення терміну “нах*й” у Словнику живої мови “Slangzone”

Словник сучасного українського сленгу

йоб*ний

А, -е, *лайл*. Обридливий, неприємний; той, що викликає роздратування. Де правда, йобані кретини, імбецили, олігофрени і мікроце-

Рис. 19 Скрін тлумачення терміну “йоб*ний” у Словнику сучасного українського сленгу

КЛО́УН а, ч.

1. Цирковий артист, який виконує комічні ролі. Приклади.
2. перен. Про людину, яка на потіху іншим удає з себе дурника, блазня. Приклади.

Джерело

Тлумачний словник української мови. Томи 1-15 (А-П'ЯТЬ)

Рис. 20 Скрін тлумачення терміну “клоун” у Тлумачному словнику української мови

Словник сучасного українського сленгу

проср*ати

Аю, -аеш, *недок.*, пр*срати, -сру, -среш, *док., вульг.*

1. Втрачати, розбазарювати. Старенький Перебендя коло тину ячить собі, що, скурвившись на пню, лукаві діти в цю лиху годину забули встид, пр*срали Україну, забили на духовність і борню (С. Жадан).

Рис. 21 Скрін тлумачення терміну “проср*ати” у Словнику сучасного українського сленгу

Таким чином, зіставлення з словниковими визначеннями дозволяє зробити висновок, що коментар містить негативну інформацію щодо конкретної особи, де всі лексичні маркери спільно формують принизливий образ, підкреслюють некомпетентність і недолугість дій адресата та створюють оцінний негативний контекст.

4. Форма вираження (оціночне судження чи фактичне твердження)

Досліджуваний коментар містить оціночні судження. Текстова частина («й*баний клоун», «н*хуй») та назва книги («Як пр*срати країну») не містять перевірюваних фактів у нейтральному сенсі, а передають суб'єктивне негативне ставлення коментатора до професійної діяльності та особистості Президента України Володимира Зеленського. Коментар повністю функціонує як оціночне судження, де лексичні маркери і образотворчий компонент взаємодіють для підсилення негативної оцінки та приниження публічної особи.

Словник термінів експерта-лінгвіста

Для аналізу обрано такі терміни: Аргументація, гласність, документація, авторство, висловлювання, ідентифікація, когеренція, конотація, ксенофобія, лексика.

Значення кожного терміна аналізувався на основі різних словників, зокрема, тлумачних та термінологічних.

ПЕРШИЙ ТЕРМІН: АРГУМЕНТАЦІЯ

Тлумачення із тлумачного словника "Словник української мови"

АРГУМЕНТАЦІЯ, і, ж., книжн. 1. Те саме, що аргументування.

АРГУМЕНТУВАННЯ, я, с., книжн. Дія за знач. аргументувати.

АРГУМЕНТУВАТИ, ую, уєш, недок. і док., перах., книжн. Наводити аргументи (в 1 знач.), докази; обґрунтовувати.

Тлумачення з термінологічного словника А. Загнітка "Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни"

Аргументація (лат. argumentatio – доказувати) – один із лінгвістичних методів, що споріднений з методом доказу і є одним з різновидів останнього. А. постає важливим компонентом описової роботи, постаючи засобом підтвердження її правильності. Доказ є усталеним способом аргументації в математиці, але застосування цієї методики в лінгвістиці вимагає обережності. Доказ можна активно застосовувати для підтвердження істинності лінгвістичних тверджень у формальному моделюванні. У межах формальної моделі вводяться вихідні невизначені поняття, з яких усі інші встановлюються за певними правилами, що обмежують структуру модельованих об'єктів, щодо них цілком можливе застосування методу доказу, що встановлює, наскільки всі модельовані об'єкти є відповідними щодо правил висновку. Доказ адекватності моделі щодо природної мови формальним логічним шляхом є неможливим, тому що мова перебуває поза моделлю. У лінгвістиці поширеними є менш сильні вияви доказу – аргументація. А. – це визнавана лінгвістичним співтовариством система імплікацій: якщо істинне Х, то істинне Y. Імплікації в цьому разі постають не абсолютними, а ймовірнісними. Так, численні твердження в породжувальній граматиці мають опертям тезу про природженість мови, яка

відповідно ґрунтується на емпіричній істинності факту оволодіння материнською мовою за відносно короткий термін і за порівняно малої кількості отримуваних дитиною мовних стимулів. З-поміж загальних методів аргументації можна виокремити: 1) загальнометодологічна аргументація методом логічного зіставлення поглядів попередників на аналізований об'єкт, вияв причин і мотивів, наявних між ними протиріч та обґрунтування пропонованого вирішення; 2) використання статистичного обґрунтування пропонованого опису; 3) відповідність синхронного опису історичному; у комунікативній лінгвістиці – один із прийомів переконання співрозмовника (може ускладнюватися різноманітними відтінками: мотивація, пояснення тощо: Василь: Я прийшов пізно. Мене затримали на роботі, а потім нам необхідно було визначити план наших дій на майбутнє (Микола Зарудний).

Тлумачення з термінологічного словника “Політологічний словник”

М.Ф. Головатого

Аргументація — 1) сукупність доказів на користь будь-чого; 2) діяльність (головним чином інтелектуальна), пов'язана з доведенням, обґрунтуванням, спростуванням і критикою будь-яких суджень (концепцій, теорій) шляхом обґрунтованих аргументів, доведень. Основні поняття А.: аргумент, теза, правила аргументування та основні аспекти А.: логічний, риторичний, тактичний, моральний. Основними видами А. є: суперечка, полеміка, дискусія і діалог, дебати, диспут.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Аргументація – це системна діяльність мовця або дослідника, спрямована на обґрунтування, доведення або спростування тверджень, що спирається на логічні, емпіричні та риторичні докази. Вона поєднує процес надання аргументів з формуванням висновків і може реалізовуватися як у науковому, так і у комунікативному (переконання співрозмовника) контексті.

ДРУГИЙ ТЕРМІН: ГЛАСНІСТЬ

Тлумачення терміну зі словника української мови томи 1-15 (А-П'ЯТЬ)

ГЛАСНІСТЬ, ності, ж. Абстр. ім. до **гласний1**. – *Рано чи пізно всяка таємниця стає гласністю* (Яків Баш); *Гласність суду полягає в тому, що розгляд судом справ відбувається на відкритому судовому засіданні* (з наук. літ.); // Відкритість політичного життя, широке обговорення суспільних подій.

Тлумачення із тлумачного словника "Словник української мови"

ГЛАСНІСТЬ, ності, ж. Абстр. ім. до **гласний1**.

ГЛАСНИЙ1, а, е. Приступний для широкої громадськості; відкритий, публічний.

Тлумачення із термінологічного словника "Історія України з давнини до початку ХХІ століття. Термінологічний словник"

Гласність — один з найважливіших принципів демократизму, який полягає у невід'ємному праві кожного громадянина на отримання повної та вірогідної інформації з будь-якого питання громадського життя, що не становить державної чи військової таємниці.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Гласність – це принцип відкритості та публічності інформації, дії або процесів у суспільному, політичному чи правовому житті, який гарантує доступ громадян до достовірних відомостей і забезпечує прозорість діяльності інститутів влади, суду та інших органів.

ТРЕТІЙ ТЕРМІН: ІДЕНТИФІКАЦІЯ

Тлумачення з термінологічного словника А. Загнітка “Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни”

Ідентифіка́ція (середньолат. *identificare* – ототожнювати) етнічна (прикм. від ім. *етнос*) (лінгвокульту́рна) – у комунікативній лінгвістиці – процес самовизначення людини, усвідомлення особистістю своєї належності до певного етносу через закономірності власного дистанціювання щодо інших та ототожнення себе з тими, до яких відносить, застосовуючи відповідні диференційні ознаки: спільність походження, мова, стать, вік, покоління (віковий статус), соціальний статус, фах (професійний статус), рівень освіти (освітній статус); встановлення духовного взаємозв'язку між собою і своїм народом, належності до певної національної культури і мови. Унаслідок цього постає активним формування ідіоетнічної (лінгвокультурної) особистості.

Тлумачення терміну зі словника української мови томи 1-15 (А-П'ЯТЬ)

ІДЕНТИФІКА́ЦІЯ, і, ж. Дія за знач. **ідентифікува́ти**.

ІДЕНТИФІКУВА́ТИ, у́ю, у́єш, *недок. і док., кого, що*. Встановлювати збіг, схожість кого-, чого-небудь із ким-, чим-небудь; ототожнювати.

Тлумачення терміну зі словника “Великий тлумачний словник сучасної мови”

ідентифіка́ція ідентифіка́ція -і, ж. 1» Визначення відповідності предмета, біологічного організму, особи (фізичної, юридичної) певним, конкретним, лише їм властивим ознакам. 2» Дія за знач. ідентифікувати. Ідентифікація банкноти.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Ідентифіка́ція – це процес встановлення належності або відповідності особи, об'єкта чи явища певним ознакам, групі або категорії, який може проявлятися як у соціокультурному (самовизначення, належність до етносу або культури), так і у формально-об'єктивному (визначення фізичних, біологічних чи юридичних ознак) контексті.

ЧЕТВЕРТИЙ ТЕРМІН: ДОКУМЕНТАЦІЯ

Тлумачення терміну зі словника української мови томи 1-15 (А-П'ЯТЬ)

ДОКУМЕНТА́ЦІЯ, і, ж. 1. Обґрунтування чого-небудь документами (у 1 знач.). 2. *розм.* Збірн. до докуме́нт

ДОКУМЕ́НТ, а, ч. 1. Діловий папір, що посвідчує певний юридичний факт, підтверджує право на що-небудь, служить доказом чого-небудь.

2. *інформ.* Зафіксована на матеріальному носії інформація у вигляді тексту, звукозапису, зображення і т. ін. для передавання її в часі й просторі.

Тлумачення терміну з економічного словника

Документація (англ. credit agreement) обґрунтування управлінських рішень за допомогою документів, невід’ємний елемент управління, що полягає у зборі, передачі та обробці фіксованої інформації – документів.

Тлумачення терміну з великого тлумачного словника сучасної української мови

ДОКУМЕНТА́ЦІЯ, -і, ж. 1. Сукупність документів або інформації про заданий об’єкт. // Обґрунтування чого-небудь документами (у 1 знач.).

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Документація – це сукупність документів або інформації, за допомогою яких обґрунтовуються, фіксуються та передаються відомості про певні факти, дії чи об’єкти. Вона слугує засобом доказу, управління та збереження інформації у часі та просторі.

П’ЯТИЙ ТЕРМІН: ВИСЛОВЛЮВАННЯ

Тлумачення терміну з великого тлумачного словника сучасної української мови

ВИСЛОВЛЮВАННЯ, -я, с. 1. Дія. за знач, висловлювати. 2. Те, що висловлене (про думку, погляд, міркування і т. ін.).

ВИСЛОВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ВІСЛОВИТИ**, -влю, -виш; мн. висловлять; док., перех. Передавати словами (думки, почуття і т. ін.). // перен. Виражати тим чи іншим способом.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Висловлювання – це мовленнєвий акт або результат мовленнєвої діяльності, який полягає у передачі думки, погляду чи почуття в мовній формі; окрема одиниця мовлення, що виражає завершений зміст.

ШОСТИЙ ТЕРМІН: АВТОРСТВО

Тлумачення із тлумачного словника "Словник української мови"

АВТОРСТВО, а, с. Належність твору, проекту, винаходу і т. ін. певному авторові. *Авторство цього твору ["Синопису" 1674 р.] по традиції пов'язують з ім'ям Інокентія Гізеля* (Іст. УРСР, I, 1953, 302).

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Авторство – це юридично та фактично закріплена належність твору, проекту, винаходу чи іншого результату інтелектуальної діяльності конкретному авторові.

СЬОМИЙ ТЕРМІН: КОГЕРЕНЦІЯ

Тлумачення із тлумачного словника "Словник української мови"

КОГЕРЕНЦІЯ ї, *жс., книжн.* Узгодження протікання процесів, фаз, зв'язність елементів, структур, систем.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Когеренція – це узгодженість перебігу процесів і зв'язність елементів чи структур, що забезпечують їхню єдність і впорядкованість.

ВОСЬМИЙ ТЕРМІН: КОНОТАЦІЯ

Тлумачення з термінологічного словника А. Загнітка "Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни"

Конота́ція (лат. connotatio, від – connoto – маю додаткове значення; лат. со(п) – разом, potatio – позначення, зауваження) (конотати́ вна семá нтика) – 1) додаткові семантичні, емоційні, оцінні, прагматичні чи стилістичні відтінки, що супроводжують поняттєво-предметний зміст і виникають унаслідок взаємодії основних значень слів і речень з фоновими знаннями мовців під впливом контексту та мовленнєвої ситуації, надають можливість мовній одиниці виконувати експресивну функцію, створюють особливий колорит мовлення і сприяють досягненню відповідної комунікативної настанови за умови їхнього правильного використання (див.: Прагматика); 2) у стилістиці – одне з основних понять, яке означає додаткові семантичні та стилістичні відтінки, що накладаються на головне значення слова у процесі комунікації й надають

висловленню емоційноекспресивного забарвлення (урочистості, невимушеності, фамільярності тощо), певного тону, колориту; для конотації характерні приховані семи, уявлення, семантичні асоціації, емоційна домінантність значення, експресивні-емоційні нашарування, прагматичні відтінки значення та ін.; відтінки значення слова (емоційні, образні та ін.), додаткові до його денотативного (поняттєвого) значення. Так, напр., втілити (слово містить відтінок урочистості), нахаба (відтінок зневаги), миттєвий (поетичний відтінок). Інколи зустрічається суб'єктивізм конотацій, пор.: мисткиня, деканеса, критикеса (інколи вважають, що ці слова мають легкий іронічний мізогінічний відтінок; наявні і твердження, що такі утворення більш насичені, ніж митець, декан, редактор за умови позначення ними осіб жіночої статі), слово лікарня (слово з негативним емоційно-смісловим відтінком для того, хто відчув важкі страждання в лікарні); 3) у лінгвістиці тексту – елементи смислу повідомлення (висловлення), які виникають із взаємодії вихідних значень речень і слів з фоновими знаннями учасників спілкування під впливом контексту і ситуації; 4) у комунікативній лінгвістиці – додаткові до основного значення слова, фразеологізму, словосполучення, висловлення, тексту (дискурсу) відтінки (у тому числі і національно-культурні), які надають їм особливого, неповторного забарвлення в спілкуванні й корелюють з поставленими комунікативними завданнями.

Конота́ція (лат. connotatio, від – connoto – маю додаткове значення; лат. со(п) – разом, potatio – позначення, зауваження) слова національнокультурна – додаткові до основного значення семантичні, стилістичні, функційні тощо відтінки, породжені неповторним для кожного етносу Анатолій Загнітко 85 осмисленням тих чи тих реалій національної культури з відповідної для неї шкали моральних, етичних, оцінних та інших цінностей.

Тлумачення терміну зі словника української мови томи 1-15 (А-П'ЯТЬ)

КОНОТА́ЦІЯ *ї, жс., лінгв.* Семантичні чи стилістичні відтінки, які додаються до основного значення слова й створюють емоційно-експресивне забарвлення висловлювання.

Тлумачення терміну з Тлумачного словника української мови (СУМ)

КОНОТА́ЦІЯ, -ї, *жс.* Додаткові риси, відтінки, що супроводжують основний

зміст поняття, судження. // У мовознавстві – додаткове значення мовної одиниці або категорії.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Конотація – це додаткові семантичні, емоційні, оцінні чи стилістичні відтінки, які нашаровуються на основне значення мовної одиниці та надають висловлюванню особливого емоційно-експресивного забарвлення, комунікативного тону й культурних асоціацій.

ДЕВ'ЯТИЙ ТЕРМІН: КСЕНОФОБИЯ

Тлумачення з термінологічного словника А. Загнітка “Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни”

Ксенофобія (грецьк. xenos – чужий + phobos – страх) – різке несприйняття особою чи національною лінгвокультурною спільнотою чужої культури, мови, поведінки, манери спілкування тощо. На рівні державної політики може виявлятися як дискримінація за національно-культурними ознаками.

Тлумачення терміну з Тлумачного словника української мови (СУМ)

КСЕНОФОБИЯ, ї, ж., мед., псих.

1. Нав'язливий страх перед незнайомими особами.
2. Вороже ставлення до чужого; незнайомого, іноземного.

Тлумачення терміну з Великого тлумачного словника української мови

Ксенофобія -ї, ж.

- 1- мед. Хворобливий стан, що проявляється у нав'язливому страху перед незнайомими людьми.
- 2- Ненависть до чого-небудь, кого-небудь незнайомого, чужого.
- 3- Ворожість або страх по відношенню до іноземців.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Ксенофобія – це негативне, вороже або упереджене ставлення до чужих людей, культур чи мов, що може проявлятися як на індивідуально-психологічному рівні (страх, відчуження, неприйняття), так і на суспільно-політичному рівні (дискримінація, соціальна ворожість).

ДЕС'ЯТИЙ ТЕРМІН: ЛЕКСИКА

Тлумачення з термінологічного словника А. Загнітка “Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни”

Лексика (грецьк. λεξικός (lexicos) – словесний від λέξις) – сукупність слів, що входить до складу мови: 1) словниковий склад мови – уся сукупність слів, що входять до складу певної мови або діалекту і які називають, формують і передають знання про об'єкти реального світу; 2) сукупність слів, властивих певному варіанту мовлення відповідно до сфери його використання: лексика побутова, лексика військова, лексика ділова, лексика дитяча, лексика жаргонна, лексика наукова, лексика офіційна, лексика спеціальна, лексика термінологічна і под. Останні виділяються за певною ознакою (походження, сфера вжитку, стилістичне закріплення і под.); 3) сукупність слів, використовуваних певним автором, словниковий склад його “мови”, пор.: лексика творів Михайла Коцюбинського; у стилістиці – визначається як стилістичний матеріал. За призначенням і сферою уживання виділяють різні групи лексики: загальноживану, термінологічну, професійну, спеціальну, активну, пасивну, застарілу. За стилістичною активністю лексика поділяється на нейтральну й стилістично забарвлену. До стилістично забарвленої належить емоційно-експресивна, поетична, книжна, просторічна та ін. За походженням лексика поділяється на спільноіндоєвропейську, спільнослов'янську, власне-українську, запозичену та ін.

Тлумачення терміну зі Словника стилістичних термінів

Лексика (від гр. lexikos — словесний) словниковий склад мови. У стилістиці кваліфікується як стилістичний матеріал. За призначенням і сферою використання виділяють різні групи лексики: загальноживана, термінологічна, професійна, спеціальна, активна, пасивна, застаріла. За стилістичною активністю лексика поділяється на нейтральну і стилістично забарвлену. До стилістично забарвленої відноситься емоційно-експресивна, поетична, книжна, просторічна та ін.

Тлумачення терміну з тлумачного словника української мови томи 1-15 (А-П'ЯТЬ)

ЛЕКСИКА и, жс. 1- Сукупність слів, словниковий склад мови в цілому або її

діалекту, а також певної сфери спілкування, стилю мови.

2- Словниковий склад твору або творів якогось автора.

На основі визначень формуємо свою дефініцію:

Лексика – це словниковий склад мови, який охоплює всю сукупність слів певної мови, діалекту, стилю чи індивідуального автора. Вона може класифікуватися за сферою вживання, стилістичною функцією, походженням, а також бути як загальноновживаною, так і спеціалізованою.

Висновок: У ході виконання практичних завдань було проаналізовано низку прикладів висловлювань, що містять негативну інформацію щодо особи, визначено їхню семантичну природу, оціночний чи фактичний характер, а також можливий вплив на честь, гідність та ділову репутацію. Це дало змогу закріпити навички проведення лінгвістичних експертиз у сфері захисту немайнових прав. Крім того, укладання словника термінів експерта-лінгвіста на основі різних словникових джерел дозволило поглибити знання дефініцій, порівняти підходи до тлумачення базових понять і сформулювати власні науково обґрунтовані визначення. Отже, результати практики підтверджують здобуття навичок критичного аналізу мовного матеріалу та вироблення вміння самостійно формулювати дефініції, що є важливим для майбутньої професійної діяльності лінгвіста-експерта.